Astrid Roemer werkt aan romantrilogie over recente Surinaamse geschiedenis

'Surinamers konden het jaar tweeduizend ondanks hun inspanningen niet verschoond van de geschiedenis ingaan'

door Wim Rutgers

Dat de schrijfster Astrid H. Roemer (*Paramaribo 1947) rond haar vijftigste levensjaar niet alleen van auteursnaam - voortaan voegde ze de H aan haar naam toe - maar ook van uitgever veranderde is meer dan een gebaar. Sindsdien heeft ze thematiek en vertelstijl aanzienlijk gewijzigd. Astrid H. Roemer is bezig met een nieuwe fase in haar schijverscarrière. Dat bleek al uit *Gewaagd leven* (1996), dat blijkt eveneens uit haar meest recente roman *Lijken op liefde* (1997) die in feite een vervolg op de vorige roman is, maar die ook heel goed zelfstandig gelezen kan worden. Er komt een aantal personen uit de vorige roman terug, maar de intrige staat geheel op zich. Opnieuw geeft Astrid Roemer haar standpuntbepaling ten opzichte van een stuk recente Surinaamse geschiedenis.

Maar het verhaal speelt zich af in de toekomst. Het is namelijk december 1999 en Suriname staat aan de vooravond van zowel een jaar- als een eeuwwisseling. De bevolking wil de eenentwintigste eeuw 'van schuld schoongewassen binnengaan' en organiseert derhalve - na ruim een kwart eeuw - een tribunaal dat de moorden van 8 december 1982 zal onderzoeken en berechten.

Dat is de ene verhaaldraad. De tweede die met deze algemene verhaaldraad parallel loopt is een persoonlijke, waarin gezocht wordt naar de oplossing van een dubbele moord. De hoofdfiguur van de roman is de ruim zestigjarige uit Nickerie afkomstige Cora Sewa-Dumfries. Zij is aanvankelijk een eenvoudige huishoudster die bij verschillende families diende. Maar sinds 1974 is ze schatrijk wegens een grote som zwijggeld, die ze ontving na de moord op ene An Andijk, die secretaresse en liefje van de invloedrijke Cor Crommeling was. Cora is al veertig jaar bewust kinderloos gehuwd met de uit de Para afkomstige natuurgenezer en aborteur Herman Sewa. Ze wonen op plantage Jericho.

Cora Sewa wil nu aan het einde van de eeuw, na vijfentwintig jaar, achterhalen wat er precies gebeurd is in 1974 toen de hoogzwangere An Andijk met opengereten buik in haar woning werd aangetroffen. Zij heeft indertijd het slachtoffer gereinigd en opgebaard. Wie was er verantwoordelijk voor deze lugubere misdaad?

Ongeveer dezelfde tijd werd Onno Sewa, een onechte zoon van de schatrijke en invloedrijke Abraham S. Da Silva, dood op straat aangetroffen. Is de dood veroorzaakt door een alcoholshock, zoals men suggereert, of is er sprake van een misdaad? Is er verband tussen beide doden?

Cora onderzoekt de twee sterfgevallen, wat haar op een lange en eenzame tocht naar Nederland, Londen en Miami voert. Via Curaçao reist ze naar Suriname terug. In Nederland opent ze een kluis, waarin brieven aan An Andijk bewaard worden, in Londen en Miami zoekt ze nabestaanden op die met de geheimzinnige dood in verband gebracht kunnen worden. Curaçao is een tussenstop die haar innerlijk bevrijdt.

BLOED EN DOOD

Het verhaal is doortrokken van de in het werk van Astrid Roemer veel voorkomende motieven bloed en dood, temeer omdat Herman Sewa als natuurgenezer tientallen abortussen gepleegd heeft. Die betrokkenheid van leven en dood speelt op beide verhaalniveaus, het persoonlijke en het politieke. Door persoonlijke vervlechtingen raken individuele en politieke kwesties steeds meer met elkaar verward. Politiek valt niet anoniem en los van personen te voeren.

Terwijl Cora haar familiedrama stukje bij beetje ontraadselt, behandelt de Surinaamse overheid door middel van een tribunaal 'twee vreselijke kwesties', de verhouding met Nederland en de verwerking van de decembermoorden. Door middel van een referendum kiest het Surinaamse volk voor voortzetting van de onafhankelijkheid. Aborteur Herman Sewa getuigt op het tribunaal, waarbij hij zes sergeanten beschermt door te wijzen op de abortussen die zo ongeveer heel Paramaribo hem heeft laten verrichten. 'Haast heel de stad staat rood', ook de familie van de slachtoffers die de sergeanten aanklagen. Dit brengt Sewa zèlf in de problemen.

"Herman Sewa wou de zes sergeants van zijn land helpen om vrijgesproken te worden van moord door met belastend materiaal tegen de geëxecuteerden te komen aanzetten en op de dag na kerst zat hij in de beklaagdenbank op 'beschuldiging van kindermoord'."

Astrid Roemer speelt hier een subtiel spel rond de schuldvraag. Cora achterhaalt de volledige waarheid niet, het tribunaal loopt op een mislukking uit. De eigenlijke moordenaars zijn niet de daders en de uitvoerders van de gruweldaden; de daders zijn niet de eigenlijke moordenaars en ook de slachtoffers zijn in feite schuldig. De schuldvraag is volgens Astrid Roemer zo ingewikkeld dat ze nog niet of nooit (?) volledig en eenduidig beantwoord kan worden.

In deze toekomstroman *Lijken op liefde* is een aantal verwijzingen naar het verleden opgenomen die in historisch verband een traditie van geweld in Suriname demonstreren - niet alleen ten tijde van de slavernij, maar ook later. Er is een aantal verwijzingen naar het Killinger complot van het begin van deze eeuw, en naar een politiek complot tegen de grote leider Jopie Pengel in 1950. Astrid Roemer zet de acht decembermoorden zo in een historische reeks van gewelddadige 'incidenten', als het ware onder het motto 'wie zonder zonde is werpe de eerste steen'.

LOF

In de *Weekkrant Suriname* uitte recensent Wilfred Lionarons veel lof voor de literaire kwaliteiten van de roman, maar had hij moeite met dit morele standpunt. Dat lijkt me begrijpelijk.

Herman Sewa geeft zijn vrouw Cora op haar reis drie flesjes mee die zij Geloof, Hoop en Liefde noemt. In het ene flesje zit een slaapdrank, in het andere een doodsdrank, het derde is leeg: "Het was aan haar om te bepalen hoe de etiketten te verdelen. Maar dat zou haar pas op reis duidelijk worden." Als ze na haar waarheidsqueeste terugkeert, heeft ze het lege flesje van de Hoop nog bij zich - dat is kennelijk het enige wat rest. Er is (nog) geen oplossing gevonden: "Surinamers konden het jaar tweeduizend ondanks hun inspanningen niet verschoond van de geschiedenis ingaan."

Het vervolg dat ongetwijfeld zal komen, zal de raadselen moeten verklaren.

Astrid H. Roemer: Lijken op liefde, Amsterdam-Antwerpen: 'De Arbeiderspers' 1997 251 pagina's ISBN 90 295 3622 5